

Блок 3. Україна в умовах незалежності

Урок 37. Українці за межами України. Причини формування української діаспори. Українці США, Канади, країн Азії та СРСР

Історія України • ПМ • I курс • 1 година

Головна думка

Українська діаспора формувалася внаслідок економічної міграції, політичних переслідувань, воєн, депортацій і змін кордонів. Вона зберігала мову, культуру, церкву, організації та підтримувала українську справу у світі.

На уроці потрібно зрозуміти	Після уроку студент/студентка зможе
що таке діаспора; хвилі української еміграції; українці в США і Канаді; українці в країнах Азії та СРСР.	пояснювати ключові поняття; називати основні дати; аналізувати причини й наслідки; робити короткий історичний висновок.

Дата	Що запам'ятати
кінець XIX - початок XX ст.	масова трудова еміграція до Америки.
1917-1921	політична еміграція після поразки визвольних змагань.
1940-ві	нова хвиля еміграції після Другої світової війни.

Матеріал подано як готовий конспект-презентацію: його можна показувати на екрані або роздати студентам для самостійного опрацювання.

1. Карта уроку: логіка вивчення теми

Крок	Питання уроку	Що потрібно запам'ятати
1	Що таке діаспора	причини → перебіг → наслідки → значення
2	Хвилі української еміграції	причини → перебіг → наслідки → значення
3	Українці в США і Канаді	причини → перебіг → наслідки → значення
4	Українці в країнах Азії та СРСР	причини → перебіг → наслідки → значення
5	Роль діаспори у збереженні ідентичності	причини → перебіг → наслідки → значення

Проблемне питання

Яке значення мала тема «Українці за межами України. Причини формування української діаспори. Українці США, Канади, країн Азії та СРСР» для розвитку українського суспільства, державності або національної ідеї?

Поняття	Навіщо потрібне на уроці
Діаспора	допомагає точно пояснити явище: частина народу, що живе поза межами історичної батьківщини.
Еміграція	допомагає точно пояснити явище: виїзд людей з країни на тривалий час або назавжди.
Депортація	допомагає точно пояснити явище: примусове виселення населення.

2. Історичний контекст

Тема уроку розкриває один із ключових етапів історії України: українці за межами України. причини формування української діаспори. українці США, Канади, країн Азії та СРСР.

Щоб зрозуміти цей матеріал, важливо бачити зв'язок між політичними рішеннями, соціальними змінами, культурою та повсякденним життям людей.

Матеріал подано як конспект-презентацію: визначення, дати, таблиці й схеми можна використовувати для пояснення і самостійного опрацювання.

Історичний фактор	Що він змінює	На що звернути увагу
Що таке діаспора	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Хвилі української еміграції	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Українці в США і Канаді	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Українці в країнах Азії та СРСР	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися

Алгоритм аналізу

1) Назвіть явище. 2) Вкажіть час і місце. 3) Поясніть причини. 4) Назвіть учасників. 5) Сформулюйте наслідки для українського суспільства.

3. Основний зміст теми

Пункт	Пояснення
Причини еміграції	Бідність, пошук землі й роботи, війни, поразка визвольних змагань, репресії та депортації.
Північна Америка	Українці створювали церкви, школи, пресу, організації взаємодопомоги.
Політична еміграція	Після 1917-1921 рр. за кордоном діяли уряди, партії, наукові та культурні центри.
Українці в СРСР	Частина українців жила поза УРСР через переселення, депортації або історичні кордони.
Збереження ідентичності	Діаспора підтримувала мову, пам'ять, культуру і зв'язок з Україною.

Проміжний висновок

Історичні події не існують окремо: економіка, влада, культура, війни, соціальні групи й міжнародна ситуація взаємно впливають одна на одну.

Типова помилка

Не зводьте відповідь до переліку дат. Історія вимагає пояснення: чому подія стала можливою, які сили діяли, кого вона посилила або послабила.

4. Причини, перебіг і наслідки

Причина / умова	Як проявлялася	Наслідок
Що таке діаспора	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Хвилі української еміграції	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Українці в США і Канаді	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Українці в країнах Азії та Європи	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Роль діаспори у збереженні ідентичності	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність

Запам'ятай формулу відповіді

Повна відповідь з історії має містити не тільки “що сталося”, а й “чому сталося”, “хто брав участь”, “чим завершилося” і “чому це важливо”.

Причини	Подія	Наслідки
передумови, суперечності, інтереси груп	конкретні рішення, війни, реформи або організації	зміни у владі, правах, культурі, території, суспільстві

5. Діячі, організації та суспільні сили

Хто / що	Роль у темі
Українці Канади	одна з найорганізованіших громад діаспори.
Українці США	створювали церковні, культурні й політичні організації.
Політичні емігранти	зберігали ідею незалежності після поразки революції.
Кримські татари	зазнали депортації і боролися за повернення.
Закордонні українські організації	підтримували освіту, пресу, культуру.

Методична підказка

Коли називаєте історичну особу або організацію, одразу пояснюйте її дію: створив, очолив, підтримав, заборонив, реформував, проголосив, придушив.

Питання до діяча/організації	Відповідь має містити
Яку мету мав?	політичну, соціальну, культурну або військову мету
Якими методами діяв?	реформи, війна, дипломатія, пропаганда, самоорганізація
Який наслідок?	що змінилося після його/її діяльності

6. Основні поняття

Поняття	Коротке визначення
Діаспора	частина народу, що живе поза межами історичної батьківщини.
Еміграція	виїзд людей з країни на тривалий час або назавжди.
Депортація	примусове виселення населення.
Ідентичність	усвідомлення належності до певної спільноти.

Поняття	Як використати у відповіді
Діаспора	Скажіть: «Діаспора - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Поняття	Як використати у відповіді
Еміграція	Скажіть: «Еміграція - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Депортація	Скажіть: «Депортація - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Ідентичність	Скажіть: «Ідентичність - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Як відповідати

Визначення потрібно не зазубрювати механічно, а пояснювати своїми словами і наводити історичний приклад із теми.

7. Основні дати

Дата / період	Подія / значення
кінець XIX - початок XX ст.	масова трудова еміграція до Америки.
1917-1921	політична еміграція після поразки визвольних змагань.
1940-ві	нова хвиля еміграції після Другої світової війни.
1944	депортація кримських татар.
1991	незалежність змінила зв'язки України з діаспорою.

Хронологічна стрічка

кінець XIX - початок XX ст. → 1917-1921 → 1940-ві → 1944 → 1991

Як вчити дати

Дати варто групувати за логікою: передумови → ключова подія → наслідки. Тоді вони не перетворюються на випадковий список.

8. Схема для розуміння

Що відбувається	Механізм	Результат
Причини еміграції	ключові дії та суперечності	історичний результат

Що відбувається	Механізм	Результат
Північна Америка	ключові дії та суперечності	історичний результат
Політична еміграція	ключові дії та суперечності	історичний результат

Схему можна використати як план усної відповіді або як основу для короткого письмового конспекту.

Завдання	Як виконати
Перетворіть схему на текст	кожен рядок схеми запишіть як окреме речення з причинно-наслідковим зв'язком.
Додайте факт	до кожного рядка підберіть дату, особу або приклад із теми.

9. Підсумок уроку

Теза	Пояснення
1. Українська діаспора формувалася внаслідок економічної міграції, політичних переслідувань, воєн, депортацій і змін кордонів.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
2. Тему потрібно розуміти через зв'язок причин, дій учасників і наслідків.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
3. Для повної відповіді використовуйте поняття, дату, приклад і власний висновок.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.

Відповідь на проблемне питання

Тема «Українці за межами України. Причини формування української діаспори. Українці США, Канади, країн Азії та СРСР» показує, що українська історія розвивалася через поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх викликів. Її значення потрібно оцінювати за впливом на права людей, культуру, державність і національну ідентичність.

Для усної відповіді

Починайте з короткої тези, далі наведіть 2-3 факти, одну дату і завершіть власним історичним висновком.

10. Перевір себе

Рівень	Завдання
Базовий	Дайте визначення 3-4 основних понять уроку. Назвіть 3 ключові дати.
Середній	Складіть хронологічний ланцюжок подій і поясніть, чому вони пов'язані.
Достатній	Порівняйте дві сили, організації або явища з теми за критеріями: мета, методи, наслідки.
Високий	Дайте аргументовану відповідь на проблемне питання уроку. Використайте щонайменше два факти і одну дату.

Міні-тест	Варіанти відповіді
1. Найважливіше в темі - це...	А лише дата; Б причина, перебіг і наслідки; В тільки прізвища; Г випадковий факт.
2. Повна історична відповідь має містити...	А поняття, дату, приклад і висновок; Б тільки емоцію; В лише цитату; Г тільки переказ назви.
3. Історичне значення події - це...	А її вплив на подальший розвиток; Б місце на сторінці; В складність назви; Г кількість учасників.

Відповіді

1 - Б; 2 - А; 3 - А.